

Ervaar de schouwburg

De stadsschouwburg die bekend staat als 'een parel van de wederopbouwperiode', krijgt in 2013 de status van rijksmonument toegekend. De ruwe brutalistische vorm van het gebouw wordt gezien als hypermodern in de tijd waarin het gebouwd werd. De meningen over het gebouw veranderen door de tijd heen van 'een fraai staaltje moderne architectuur' naar 'een lelijk brok beton dat pijn doet aan de ogen'. Wat je er ook van vindt, het gebouw bezit karakter. Je kunt er als toeschouwer niet omheen. Om te begrijpen waarom juist dit gebouw een prachtig voorbeeld is van de wederopbouwarchitectuur, is het belangrijk om te weten waar dit ontwerp is ontstaan en welke ideeën eraan ten grondslag liggen.

Bernard Bijvoet is een architect die niet zonder samenwerking kan opereren. Hij is het brein achter het ontwerp. Zijn meest vormende periode beleeft hij in de zinderende artistieke en intellectuele smeltkroes van het vooroorlogse Parijs. Daar treft hij kunstenaars als Picasso en Breton, denkers als Engels én met name belangrijk voor Bijvoet, architecten als Le Corbusier en Chareau. De invloed van deze periode zie je direct terug in dit gebouw.

Le Corbusier ontwikkelt een bouwstijl op basis van de nieuwe mogelijkheden die staal- en betonbouw bieden. Een gebouw heeft niet langer de ondersteuning nodig van muren waardoor een ruimte opengewerkt kan worden. Kijk maar eens naar de trappartij en de hangende etages in dit gebouw. Elk ornament is uit den boze: geen versiering, geen bekleding. Hij werkt enkel met pure en ruwe bouwmaterialen zoals baksteen en beton, waarop de nerven van de houten bekisting zichtbaar zijn. Zoals bijvoorbeeld de semi-ronde pilaren in de schouwburg waar je het bekistingshout nog goed in terugziet. Ook de pootjes onder de 'zwevende' foyer zijn een duidelijke invloed van Le Corbusier. Dit creëert een functionele buitenruimte die de doorstroming van voetgangers niet blokkeert.

In Parijs krijgt Bijvoet voor het eerst de kans om een ontwerp te maken naar zijn eigen inzichten: het *Maison de Verre* (het glazen huis). Dit huis wordt volledig opgetrokken uit glazen blokken zoals je die ook terugziet bij de nis naast de garderobe. Deze glazen blokken bieden buitenlicht, zonder dat er van buitenaf naar binnen gekeken kan worden.

Bij het maken van het glazen huis werkt Bijvoet samen met Pierre Chareau, een interieurarchitect die de inrichting van het huis integreert in het gebouw. Functionaliteit en bouwstijl worden samengevoegd. Bijvoet neemt dat idee ook mee in de bouw van de schouwburg. De radiatoren onder de trap zijn geen standaardmodellen. Ze zijn geïntegreerd in het gebouw. Ook de grote ronde metalen lampen in het theatercafé en het kleine geknikte lampje dat het plafond van de luifel boven de ingang aanlicht, zijn hier voorbeelden van.

Eén van de meest intrigerende onderdelen van het ontwerp van de schouwburg is de kroonluchter van neonverlichting bij de garderobe. Het is speels, sierlijk en luchtig en druist volledig in tegen de strakke vormtaal van de rest van het gebouw. Doorgaans is Bijvoet juist wars van enig soort van versiering, maar het is duidelijk dat dit stukje lichtkunst heel bewust is ingepast in het ontwerp. Er wordt gespeculeerd dat Bijvoet het zelf heeft ontworpen. Deze 'in de lucht geschreven handtekening' komt in geen ander ontwerp van Bijvoet voor.

Het verhaal van de schouwburg is verweven met het leven van zijn architect. Als je door de ruimte heenloopt en kijkt naar alle losse onderdelen, kom je steeds meer te weten over de architectuurvisie die ten grondslag ligt aan het gebouw.